

OSYK

Wydawnictwo Literackie

TÜNDÉR-ANYÓKA

MESÉI A NAPSUGARAKRÓL

IRTA

VAY ADELMA BÁRÓNŐ

SZÜL. WURMBRAND GRÓFNŐ

NÉMETBŐL FORDITOTTA

CZIKE IMRE

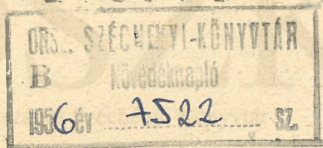
A „HIRNÖK”
SZERKESZTŐSÉGE

BUDAPEST

A SZERZŐ TULAJDONA

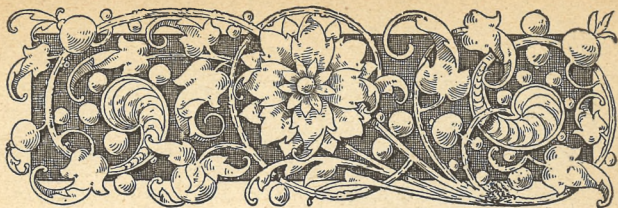
1901

295384

23536

STEPHANEUM, A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a. sz.

I.

Sok mindent írtak már a holdról, de a barátságos napsugarokról senkinek sem jutott még eszébe egyet s mást elmesélni.

Világosságot, ébredést hoznak a napsugarak minden reggel a földre s mikor este visszatérnek, haza a napba, sok-sok csodálatos dologról tudnak mesélni. Ismerik az emberek gondolatait; részeseik örömeiknek, bánataiknak, szerencsájüknek.

A napsugarak nem tudnak sírni, azok csak mosolyognak s a jó Isten azért bocsátja őket a földre, hogy a szerencsétlenek könnyűit fölszárítsák.

Egyszer egy jókedvű napsugár egy kis babát, egy kékszemű kis leányt hozott a földre; odatette édes anyja ágyára s ott játszadozott s reá mosolygott az édes anya halovány arczára. Kint zöld volt az erdő, mező s a madárcák oly édesen csicseregtek a napsugárban, hogy mosolygott fölötté örö-

mében virág, ember... Ez valóban kedves napsugár volt; az égből Istentől szállott alá, hogy a földre hozzon egy kedves kis angyalt, egy élő napsugarat, az emberek épülésére, igazi örömeire.

II.

— Azt hiszem — mondja egy más napsugár — ma nemeset cselekedtem. Amint a poros országút fölött csillogtam, egy komoly bilincsekbe vert férfit vezetett két szuronyos katona; mindhárman szótlánul haladtak az úton. Ekkor találkoznak — egy polgár emberrel:

— Ha! elcsiptétek ezt a jó madarat!

— Igen — mondja az egyik katona — épen tetten értük őt.

A napsugár fénynyel vette körül a csoportot s csak ő tudott igazán a szívébe nézni s a szívéből olvasni annak a rabnak. A vasba vert ember haragosan lehorgasztott fejjel ment kísérei között s arczán nem látszott semmi megbánás.

A lelke, szíve oly sötét volt, mintha abba sohasem juthatna be többé vidám napsugár. Én azonban mégis elkísértem őt börtönébe.

Egy sötét börtönbe zárták, hol patkányok czipzogtak... A fáradt ember leült szalma-ágyára; és én csak nehezen tudtam egy vékony szál sugaram-

mal a börtön keskeny vasrácsos ablakán behatolni, de mégis bejutottam.

A katonák magára hagyták a bűnöst. Hogy távoztak, csikorogva csapódott be a börtön ajtaja s ő most már egyedül maradt s gondolkozhatott bűne fölött. Amint így gondolkozott, sugarammal nagy fényt terjesztettem a sötét, nedves börtönbe s ő, mikor egyszer csak föltekintett, észrevett engem; nos és ekkor eszébe jutott, hogy valamikor ő is ártatlan kis gyermek volt s úgy emlékezetében látta önmagát, amint a réten teheneket legeltet s emlékezett most is édes anyja intő szavára: Gyermekem, jó légy! Oh! akkor még jó volt, boldog volt!

Azután eszébe jutott az a nap is, amikor vándorútra kelve bucsút mondott a szülei háznak s mintha még most is hallaná atyja tanácsát: «Gyermekem, légy becsületes — a becsületes előbbre jut» aztán áldólag terjeszté kezeit föléje. Akkor ép egy napsugár rezgett jóságos atyja homlokán, amikor fölsóhajtott: «Oh, Istenem!» s egy könnycsepp gördült alá arczán...

És messze-messze, mikor a kísértések bekövetkeztek, elfeledte a jó tanácsokat; szive mindig sötétebb, rosszabb lett, míg végre egyetlen napsugár sem juthatott a sötétségen át.

És a rab-ember fogságában nagyon bánatos volt.

Egyszer nagyot csikorgott a zár a lakatban s a börtön ajtaja kinyilott. «Valaki akar veled beszélni» mond a börtönőr. És egy kicsi, görnyedt anyóka lépett a börtönőr után s vele az ajtó nyíláson hatalmas világító napsugár surrant be. A napsugár édes világosságot hintett lelkébe s mellette mégis oly fájdalom bántotta őt.

Térdre omlott: anyám, édes anyám!...

A görnyedt édes anya odahajolt a bűnös fölé s megcsókolta a rabot s zokogva mondá: «Édes gyermekem!» ... És látjátok, én nem tudtam sírni, a napsugarak csak mosolyogni tudnak; de én úgy tettem, mintha sírnék s hangosan mondám:

Te szegény rab, tekints föl az égre, a világosság atyjához! Az Isten napja világít a jóknak is s a gonoszoknak is; az irgalom ő nála van!

III.

Egy aranyos napsugár meséje úgy hangzott, mint valami égi zene.

A nap lenyugodott — mondá ő — s a földnek jóéjszakát kívánt s a ragyogó napsugarak együtt otthon voltak újra. Nekem igazán rosszul esett, hogy távoznom kellett a virágos, illatos földről.

Májusi este volt; gyermekek játszadoztak a ligetben, a mezőn. Oh! az boldog vigasság volt. Össze,

csókoltam mindegyiket. Előbb a fiukat, azután a leányokat és egy szőke, csintalan szemű kis leányt a legjobban s a legtöbbször... Harangvirágot szedtek ők; tánczolva, ugrálva s a fényes, leáldozó napsugarak velük kergetőztek, játszadoztak s én különösen és örömmel vigadtam velök.

A lenyugvó napsugarak pompás színváltozattal ragyogták be a földet s bearanyozták a felhőket, a hegyen, völgyön illatozó virágokat. És amint én jóéjszakát mondok a földnek, bucsúsugaram egy nyomorék kis leány szenvedő arcát világította meg. A völgyben játszó gyermekek közül egy sem vett engem észre; de az a halovány gyermek, ott a kunyhója előtt ülve, fájdalmasan tekintett én utánam s mosolyogva mondta:

Jóéjt, te kedves nap! Isten veled, szép napsugár!

Oh én örömmel futnék utánad, hogy megfogjalak; de látod, én nem tudok járni, nyomorék vagyok. Még azt is sírva kell látnom, hogy a szobába is úgy visznek engem!

A napból már csak egy kis rész látszott és sugaram is már csak halványan pihent a beteg gyermekben, amidőn sovány karjait szétterjesztve fölsóhajtott: «Oh, jó napsugár, vigy el magaddal, vigy el!» És én utolsó erőmegfeszítéssel löveltem bágyadt sugaraimat feléje s a gyermek ártatlan, tiszta lelke lassan-lassan követett engem. És benső ölelkezéssel

repültem vele a magasba; nézzétek csak, milyen szép angyalka! És repült, repült vele a napsugár a jó Istenhez!

IV.

A kápolna ablakán tört magának utat egy napsugár s megvilágította az oltár előtt térdelő anyát gyermekével... Az édes anya szemei tele voltak könnyekkel s összetett kezekkel, áhitattal imádkozott gyermeke atyjáért, aki messze-messze a csatában van.

A napsugár a keresztre feszített Jézus szenvedő arcát vonta be aranyos fényével; és a kis leány fölnézett a keresztre s odasimult édes anyjához:

— Jó anyácskám, ki az ott azon a kereszten?

— A jó Isten az, gyermekem! imádkozzál hozzá, hogy tartsa meg atyádat, óvja meg őt a bajtól s hozza nekünk vissza.

Mint ezüst csengő hangja hallatszott föl a kereszthez a gyermek fohása:

Jó Istenem, óvd meg acsatában jó atyám és hozd őt szerencsésen haza!

A kereszten fénylő napsugár elmondta a gyermek könyörgését az égben Istennek; és a jóságos Isten egy angyalt küldött a csatába, hogy óvja meg az édes apát az ellenség golyójától.

A jó napsugár pedig még aznap este újra betekintett a kedves gyermek szobájába, ahol imád-

kozott s hallotta, amidőn a gyermek édes anyját kérde:

— Anyácskám, miért nincs a jó Istennek a templomban ruhája, czipője. Olyan nagyon szegény ő?

— Oh édes gyermekem, ő neki nem kell ruha!

És a kis leányka rövid idő múlva egy ki csomaggal állt édes anyja előtt.

— Nézd, anyuskám! itt van az én ingem, meleg szoknyám, czipőcském... én ezt mind ott a templomban a jó Istennek szántam; most tél van, nagyon hideg van. Vigyük el a jó Istennek s azután kérjük meg, hogy védelmezze apuskát a csatában.

Látjátok, gyermekek!... ez igaz történet; én ismerem az anyát is, meg azt a jó gyermeket is!

V.

Ez a napsugár elfáradtan, szomorúan tért haza...

— Bizony eléggé fájdalmas — mondja ő — hogy a jót, meg a gonoszat egyformán meg kell világítanunk a földön. Ma terhes napom volt; örvendek igazán, hogy újra itthon lehetek az örök világosság hazájában.

Sugaraimat ma véres, borzalmas csatatéren kellett vinnem. Oh, Istenem! az borzasztó volt! jajgatás, sírás s e közben dörögtek az ágyúk, sivítottak a

golyók. A szegény lovak görnyedtek bátor harcosaik alatt... Nézzétek, itt törnek előre, legelől a karcsú, nyulánk vezér, kezében éles kardja s hangosan vezényli: Előre! királyért és hazáért! És ő a legelső, aki közé ugratott az ellenségnek s hatalmas kardjával félelmesen suhint.

De ime lovas, ló is golyótól találva földre hanyatlanak; s ott fekszik a hős a dicsőség mezején.

A mi jószágos anyánk, a nap, égető sugarakat bocsájtott a harctérre; én is e sugarak között voltam és segítettem megvilágítani ezt az embermészárlást. Az én sugaram ott világított a vezér homlokán s amikor golyótól találva földre omlott: halottam elhaló, buzdító szavait: királyért, hazáért... de még egy szó hallatszott gyöngén ajkáról. Ez a szó oda volt írva vérző szívébe, ez a szó egy név volt, egy édes testvérnek a neve, akivel most már csak ott fönn a jó Istennél találkozik!

De a nap is végre belefáradt a kínok s borzalmak látásába, előhívta hát a vihart... és ő jött s hívta a fekete terhes felhőket. Dörgés, villámlás is csakhamar ott termettek és azután dörgött, villámlott, hogy túlharsogták az ágyúk bömbölését és puskaropogást, az eső pedig elöntötte a csatahelyet s enyhülést adott sok fájó sebnek.

Én pedig a vitéz vezér lelkét öleltem magamhoz s vittem föl a béke országába — Istenhez!...

VI.

Mikor a nap a hajnal biborfényében föltűnt és rózsaszínű sugára utat tört magának egy ablak fehér függőnye között s odavilágított az ágyba, annak az alvó kis gyermeknek az ágyára: könnyek csillogtak az arczán s szivecskéje oly sebesen dobogott. Mi bántott téged, te kedves gyermek, mit jelentenek a könnyek arczodon?

És a gyermek lelke megszólalt álmában:

— Oh! kedves napsugár, mily jó vagy te, hogy fölébresztesz — oly félelmetest álmodtam. Itt áll a rossz, gonosz ördög mellettem, mindenfélét ígért és már meg akart fogni. Láttam, amint karmait felém öltögette s ekkor hirtelen hófehér angyal termett itten s aranykardjával elűzte az ördögöt.

— Én vagyok a «hit» — mondá az angyal — ezt a gyermeket ne bánts, hadd maradjon meg jónak, kedvesnek.

Erre fölriadtam és sírva rejtőztem az angyal szárnyredői alá s hangosan imádkoztam. Mikor a jó Isten nevét említém, az ördög összerázkódott s eltűnt, de vele együtt eltűnt az angyal is.

Megtudod mondani, te jó napsugár, hogy mit jelent ez az álom?

Megcsókoltam s odasugtam ébredező lelkének:

— Az ördög ígéretére sohasem hajolj s ha

a fájdalom meglátogat, fohászkodjál s bízzál Istenben!

Erre fölébredt a gyermek s amint aranyos sugaraim a szemére estek, mosolygott örömében.

És egész életén át ez a szép álom meg az az aranyos napsugár kísérői voltak.

VII.

Ismét napnyugta volt; a fényes sugarak siettek haza. Közölük egy ellátogatott egy öreg, beteg asszonyhoz. Szegény ott feküdt az ágyán; sovány kezei bágyadtan pihentek párnáin s beesett fénytelen szemeit meg ránczos arczát kuszáltan övezték ősz fürtei...

A nap már-már a hegyek mögött járt; a csalogány esti dalát énekelte; a patak csobogása is az estének szólt, meg a békák is hozzáfogtak bús nótájukhoz. Igazán olyan költői volt ez a hangulat. Az öreg nő azonban mindezekben már nem talált élvezetet; ott feküdt haloványan, erőtlenül s én ott voltam körülötte s megvilágítottam szobácskáját.

Az ápolónőtől, aki benyitott, elkérte ékszerdobozkáját s azután elküldte őt. Aludni akart.

Erőlködve ült föl ágyában, kinyitotta reszkető kezekkel a dobozt, elővett belőle egy kis csoma-

got; az volt reá írva: «Tegyétek majd a koporsómba!»

A csomagban hajfürt meg egy arczkép volt... Oh! mily boldog mosolylyal vonta ezt a puha hajcsomót ajkaihoz s hogy csókolta azt a férfi-arczképet is. Oh mily szép fiatal volt... akkor!

És én ezeket a kedves emlékeket bevontam aranyos napsugaraimmal. És ez a mosolygó fény boldog idők képét juttatták eszébe. Végigvonult emlékében az a csendes este, amelyen testvérrével kart-karba öltve, egymás mellett haladtak. Ah és aztán... A nő mélyen fölsóhajtott. — Nagyon hosszú az esztendeje, hogy a sors bennünket szétválasztott... Végigsimította ősz haját s elgondolkozott... Azután előtte látta önmagát, mint nyulánk, virágzó leányzót, mélységes fekete szemekkel, piros orczával. És a szegény öreg az emlékezés fájó súlya alatt kimerült, fáradt lett — nagyon fáradt.

— Hű a sírig — mondá, mikor elváltunk.

— Igen, jó testvérem, hű egész a sírig! És megtaláljuk mi egymást most odafönn.

A nap lenyugodott és én, a magányos öreg nő arczára vetettem biborfényem; csókoltam hidegülő ajkát, megvilágítottam üvegesedő szemeit. — S utolsó szavát: «Hű egész a sírig» — fölvittem magammal az égbe.

VIII.

A földön hideg szél volt s ilyenkor a nap sugarai mindig szívesen látott vendégek. A nap már több nap óta a felhők mögött járt s nekem is csak nagy nehezen sikerült a felhőket keresztül törni.

Bevilágítottam egy kicsi gunyhó ablakán, hol nagy örömmel fogadott a rokkán fonva egy szorgalmas kis leány.

— Oh kedves napsugár, végre itt vagy és épen ma, karácsony napján. Ugyan mily nagy öröm ez... És a rozmaringos virágcserepet odahelyezte a napsugárba, hogy karácsony napján öröme legyen.

A gunyhó meglehetősen szegényesen volt butorozva és jégvirágos kicsiny ablakán csak nehezen tudtam bejutni; a kis leány azután rálehelte a jégvirágra, körmével lekaparta és csak így tudtam a szobácskát teljesen bevilágítani.

— Kedves napsugár — mondá a gyermek — ma karácsony napja van; minden gyermek jut valami ajándékhoz s nézd, az én számomra nem készít senki semmit. Nincs sem meleg czipőm, sem meleg ruhácskám; nem tudok még a templomba sem menni. Mondd meg, kérlek, jó napsugár, a kis Jézus-kának, hozzon a számomra is valamit.

És én hallottam az ő kívánságát, bementem a városba, benéztem egy nagy ház sok ablakán. Lát-

tam, hogy diszíték mindenből a karácsonyfákat, hogy aranyoznak diót, szilvát s fűznek föl hosszú szádra mandulát, mazsolát. Oh, mennyi öröm volt itt mindenből!

Fölnéztem a padlásszobácskába is a szegény szabó-mesterhez, amint feleségével diszítette a gyermekek örömét, a szép zöld karácsonyfát.

Volt ott ló, lovas, sok bohókás játék, piros almák, diók, de nem voltak aranyozva; a szabó szegény ember.

A negyedik emeleten egy szegény író lakott egyedül. Maga elé bámulva, visszagondolt boldog gyermekéveire, amidőn édes anyja diszítette neki az ő karácsonyfáját.

Fölötte lakott még két idős nő; ők szegény gyermekeket ruházó egyesület részére varrtak meleg ruhácskákat. Az egyesület nagy ünnepet készül tartani karácsony idején, azért sietniök kell.

A harmadik emeleten egy kapitány lakott nagy családjával; a gyermekek, mind a heten, türelmetlenül várták karácsony estéjét. Édes anyjuk a fát diszítette, édes atyjuk pedig papírlánczot vágott s boldogan várták ők is az estét, hogy örülhessenek gyermekeiknek.

A legszebb volt az előkészület a második emeleten. Egy kedves gyermek számára diszítették itt a karácsonyfát; volt is azon sok minden: ruha, csecse-

becse, cukor, játék és a jó Isten tudja csak, hogy még mi minden. És a jószívű gyermek azért vágyott is sok minden után, hogy a szegények között ki-
oszthassa... És itt, amint megvilágítottam a karácsonyfát, eszembe jutott az a szegény gyermek, odakint, abban a kicsiny, hideg gunyhóban.

Benéztem az első emeletre is; ott elkényeztetett, nyalánk gyermekek voltak, akik senkire se gondoltak, csak magukra. És innen hamar el is mentem, be a kapushoz, aki a jó meleg szobában együtt üldögélt feleségével. Nekik nincsenek gyermekeik s azért nem is díszítettek karácsonyfát.

— Oh, tudnék csak — mond a kapusné — ott a falun, az én kedves unokámnak valami jó meleg ruhát szerezni; itt ebben a nagy házban bizonyosan van sok minden. Oh, csak tudnék valami meleg ruhácskát teremteni valahonnan annak a szegény gyermeknek.

És eszébe jutottak az első emeleti lakók; nem, ezektől nem kér, ezek sohasem adnak a szegénynek! Igen, az a másodemeleti jószívű kis leány, az adna bizonyosan. De onnan annyiszor részesült már jótéteményben, hogy most restelkedett újra hozzáfordulni.

A kapitány családjának épen hogy a legszükségesebbje hogy megvan s ott fönn az öreg kisasszonyok, azok nagyon barátságtalanok, azok csak

az egylet szegényeinek gyűjtenek és nyújtanak segítséget.

A szegény szabót, azt meg már számításon is kívül hagyta, hisz annak ő ajándékozta a diót, meg az almát.

Mit tegyen hát azért a szegény gyermekért — sóhajtott ő — mit tegyen?

A napsugarak fénylő világosságukkal sokszor gondolatot is tudnak támasztani az emberekben.

És én annak a jószívű kis leánynak erősen sütöttem és világítottam homlokára!...

És nézzetek, eszébe jutott az, hogy a kapusnénak is van egy kis unokája a falun; gyorsan összecsomagolt süteményt, játékot, meleg ruhácskát, czipőt, kendőt s futott vele le a lépcsőkön a kapushoz:

— Nézze csak, jó Hanni mama, itt hoztam egy kevés karácsonyi ajándékot a maga kis unokájának!

Lássátok! A szegény leány reggel imádkozott a jó Istenhez, hogy küldjön számára valami karácsonyi ajándékot... Én imádságát sngaraimmal eljuttattam a jószívű leányka füléhez és ime, foganatja is lett. Így jutott a szegény kis gyermek valóban kellemes karácsonyi ajándékhoz.

IX.

— Ma a város szárító helyén ruhákat szárítgattam — mond a kilenczedik napsugár. — Itt fehérne-

műek, amott kifeszített kötélén kendők, takarók, sok apró ruhácskák a szárító kötélén. A pufók mosónő a piros arczú cseléddel összejárta a szárító-helyet.

Az emberek ruhái ismeretlenül jó barátságban lógtak itt is, ott is egymás mellett.

Mikor azután a napsugár megszáritotta a ruhákat, a pufók mosónő, meg a piros arczú cseléd kosárba rakták s elvitték.

A nap is már nyugovóra hajolt, amidőn a város felől gyors léptekkel közeledett egy férfi; szemeit a zöldelő réten jártatta, mintha valamit keresne.

— Ah! meg van az első ibolya... Ezt ő neki viszem!

Azután visszafelé indult a városba; én követtem őt. A lenyugvó nap sugaraitól pirosra festett házba tért be s egy ifjú, beteges nő előtt állott meg:

— Kedvesem, fogadd az első ibolyát, a tél elmúlt; adja a jó Isten, hogy a tavasz néked is erőt hozzon!

Nagy szemeivel a nő föltekintett reá s mohón szíttá magába az ibolya illatát és hogy fölüdült reá arcza; vajjon az életnek vagy a halálnak rózsái-e azok a piros virágok ott az arczán? De azt már nem tudhattam meg, mert a nap gyorsan, nagyon gyorsan aláhanyatlott.

X.

Ma este egy sokat beszélő napsugár látogatott el hozzám; összejárt sokféle házat, benézett sok családhoz. Egy ház érdekelt — mondá ő — különösen engem. Ott állt magasan a hegytetőn. Körülötte a bokrok, fák fehérek voltak a hótól. A házban pezsgő élet lakott; most is a lépcsőn le-föl futott a cselédsereg s mosolyog a fehérkötényes szakácsné, azután oda-odanéz az ágyhoz, honnan okos szemével az ő kis fia kukucskált bámészan elő.

— Vanda, Vanda! Igen, hol van a mi Vandánk? — kérde a szakácsné elgondolkozva s a kis fiú is ott az ágyon a név hallatára az ajtó felé fordul, ahonnan Vanda mindig bejött a konyhába torkoskodni. S mikor megizlelte az ételt, akkor a karjára vesz téged, te kis apróság s aztán elaltat. Oh, én nem bánnám, bár csak itt volna már megint a mi Vandánk!... Láttam és hallottam a kocsist is, midőn a kocsit vonva, magában beszélgetett:

— Na nemsokára befogok s azután a vasútra megyünk a ház szemefényéért, Vandáért; az ő éneke, nevetése valóban hiányzik nekünk.

Vanda édes anyja álmodozva dolgozott egy ruhán, a Vandáén; néha föl-föltekintett az égre, imádkozott igazán, szívből érte.

Ap apa pedig, mint ahogy azt már szokta volt

tenni, vállára vetette puskáját; most úgy hiányzott neki a kedves leány köszönése: Jó reggelt, apám! Az apró kis kutya is vihogva ugrálta körül gazdáját, majd odafutott úrnőjéhez s kapargálta ruháját, mintha csak kérdeni akarta volna: hol van a mi Vandánk? ... Így várakozott az egész háznép a kis tanulóra, aki az intézetből már úton van, hogy itt-hon töltsse a karácsonyi szünetet.

Annak, akit oly sok oldalról szeretnek, erősen kell imádkoznia, hogy azt a szeretetet kiérdemelje.

XI.

Valóban nincs szebb annál, mikor a nap bibor-ágyából fölkel s aranyos sugarait erdőn-mezőn szét-hinti és mikor a virágok álmaiból ébrednek s a dalos madarak reggeli imájukkal az Úrhoz száll-nak. Ekkor igazán szép a földön! Később az em-berek fölkelnek ágyaikból, kitarják ablakaikat, hogy a reggel friss levegőjétől fölüdüljenek. Később, midőn a sugarak égetnek, mindenki menekül előlük, hogy azután napnyugatkor annál többen, jólesően újra élvezzék az estét.

— Ma igazán pompás napom volt — mondá a napsugár — egy aratóünnepet néztem végig.

Már kora reggel fontak a leányok kalászkoszorút s azt földiszítették mindenféle színes szalagokkal.

Készítettek szép virágcsokrokat s közben tréfálkoztak az arató legényekkel. Délután pedig jöttek a zenészek síppal, dobbal, hegedűvel s legelsőbbben egy indulót fújtak s az aratókkal együtt vigadva vonultak föl a kastély urához. Itt azután énekeltek s egy-két fehérruhás leányka köszönőverset mondott, amire a földbirtokos beszédet tartott aratóihoz. Nos és azután megkezdődött a vigasság!... Itt ugrált Liszka a szőke Hanzival, amott a kövér házmester a santa Mariankával. És a mérsékelt keringő ütemére maga a földbirtokos is tánczra kerekedik az ispánnéval... És ez úgy ment egész nap.

Tyu-haj!... Az éjjeli bakter is beállott tánczosnak s büszkén ugra-bugrált addig, amig egy hunczut kőbe meg nem botolva, meg nem hempergett a földön.

A gyerekek is tánczoltak az udvar egyik sarkában.

Az urak meg az úrnők a kávé mellett jóízűen mulatva nézegették a tánczoló párokat és a napsugarak is velük tánczoltak.

XII.

A tengeren jártam. Sugaraim ott fénylettek a kikötőben, Amerika felé útra készen álló hajó oldalán. A hajóra sok utas szállt, mindenike fájós szívvel

bucsúzva övéitől; de egyik válása se volt oly megható, mint a kapitányé édes anyjától. Annak a nőnek alakját nem tudom feledni, amint ott állt könyes szemeivel és intett kendőjével a távozó hajó után; igazán száanalomraméltó volt.

A hajó teljes gőzzel szelte a hullámokat s kerekai ütemszerűen verték a vizet. A kapitány föl s alá járt a parancsnoki hidon, tekintetével a kikötőt kereste, hol a legdrágábbat hagyta, talán örökre.

Forró nap volt! Oh, emberek, ti nem ismeritek a levegő szellemeit, melyek tüzet okádnak s orkánt támasztanak...

Úgy délután három óra felé vihar támadt s fekete felhők tornyosultak. Magas hullámok rohantak át a hajón, mely csak úgy remegett. Egyszer fönn a hullámok hátán, majd a mélyben uszott a hajó; végre a vihar zátonyra dobta s a hajó oldalán rés támadt. A matrózok, utasok izzadtak a szivattyúnál; a hullám pedig csak szedte áldozatait le a fedélzetről. Sokan jajveszékeltek, szitkozódtak; másokat ismét örültté tett az ijedtség, a félelem! Csak a kapitány osztotta parancsait hidegvérrel; de most már mi sem használ többé, a hajó mindjobban süllyedt. A napsugarak megtörték a fekete felhőkön s bágyadtan világították meg a süllyedő hajót, mely olyan volt, mint egy óriás halott. És a vad hullámokon hajórészek, utazótárgyak, emberi testek usz-

kálódtak. Én széttekintettem még egyszer a tengeren; kerestem a bátor kapitányt. Ott feküdt a tenger fenekén a koralok mellett, ott feküdt ő, akit ma reggel még oly szeretettel ölelt, csókolt a legédebbje a világon.

És a lenyugvó nap ő tőle is bucsúzott, betekintve szobájába. Hallotta jól s rettegett is a duló vihartól; ott térdelt s imádkozott:

— Istenem, óvd meg őt...

Oh, én mennyire örültem, hogy a nap lenyugodott; nem óhajtok többé ily napra virradni.

XIII.

Láttok fákat, bokrokat, virágokat, felhőket, csillagokat. Halljátok a vihart, az oczeán rémítő harogását, a fák lombjainak suhogását, de nem ismeritek mindennek az okát s mozgatását az életnek.

Szép verőfényes nap volt; virág nyilott s zöldelt minden. Madarak énekeltek, bogarak zümmögtek s a hatalmas tölgy századokon át üdvözölte a tavaszt s nyitotta szét lombsátorát. Ott alant délen a pálma tekint büszkén a magasba. Az ibolya ezer évvel ezelőtt is ugyanazt az üdítő illatát lehelte, mint ma; a lotos is ott a Ganges partján ma úgy virágzik, mint évezredekkel ezelőtt! Itt van a kedve s tavasz; életre ébreszti az egész földet, ez az új életre

ébredés a maga fenségességében már int bennünket az égre, a halálra. A csíra-, a fára...

Ez a gondolat huzódott végig lelkén annak az ifjúnak, aki álmodozva támaszkodott az öreg tölgynek.

— Te tündér, aki itt a fában lakol, mesélj valamit a multadból; mondd el, mikor hullotta földbe magod, hol vannak szüleid?

És a tündér megszólala:

— Ember, mi a te rövid földi-léted ahhoz a korhoz, melyet e fa átélt...

Mikor mint érett mag, anyám lombos ágáról lehullottam, akkor mi minden más volt itt a földön... Azóta már sok század elmúlt. Nézd csak, mily erős, hatalmas vagyok, nézd vaskos bütykeimet, csomóimat.

S kerüлетem oly nagy, hogy három emberi kar sem ér át s látod, én apró fából növekedtem ily hatalmassá. Senki sem ápolt, senki sem tanított a növés mesterségére, a bennem élő lélek és törvény tettek azzá, ami vagyok. Talán a ti lovagjaitok lovainak patái nyomtak a puha földbe, amint az erdön keresztül vágtattak.

Azután ott voltam a föld alatt egy kemény télen át s mikor a tavasz lehellete megpuhította újra a földkérget s olvadt a hó, akkor a magom fölpattant s én a magból mint fiatal tölgy bujtam elő s tör-

tem a magasba anyám mellett. S amidőn kipattant magom, a tündér is belém szállt és velem éli át az évszázadokat s velem hal meg s együtt térünk majd föl Istenhez.

Anyám sokat tudott mesélni saját életéről, azután csodás dolgokat a nagymamájáról, dédanyám életéről. Beszélt azokról az időkről, amikor az emberek tündéreket imádtak és a természet szellemeit a Teremtő helyett.

Faházakban laktak, melyeket a mocsárba, a sűrű nádasok közé építettek; s az erdőben s a rengeteg tölgyesben vadállatok tanyáztak.

Az akkori emberek tudtak olvasni a csillagokból, megértették a természet szavát; papjaik és papnők a tündérekkel, manókkal, nymphákkal beszélgettek. Meséiket egész a mai napig megőrizték ezek.

Azután jött a fölvilágosodottság korszaka s nyomát nem a szeretet, hanem a tűz, a fegyver kísérte; és a büszke tölgyek ledőltek a fejszezsapások alatt s velük együtt eltűntek a tündérek is innen.

És én szerencsésen átéltem a pusztítás időszakát s itt állok hatalmasan; alattam szerteszét magok hevernek, melyek idővel életre kelnek s majd élnek... mint én... de már közelg az idő — érzem — amikor én is elpusztulok s lelkem a tün-

dérrel együtt fölszáll a magasba; ti emberek ezt halálnak nevezitek.

És ekkor nemsokára vihar támadt s egy czikkázó villám kettéhasította a hatalmas tölgyet. És én a felhők mögül láttam, amint a tölgy lelke a tündérrel együtt emelkedett föl a magasba, a felhőkön túl is.

XIV.

— Én — mondá egy napsugár — imádságot vittem magammal föl. Az első imádság egy kis leányka ajkáról szállt el, amint ágyában térdelve imádkozott. Az ő fohásza azonban nem úgy hangzott, mint egy gyermeké — imádságán meg lehetett érezni, hogy ő már sokat szenvedhetett s nagy fájdalmakat élhetett át. «Köszönöm, jó Atyám, hogy újra visszaadtad hitemet, adj nekem erőt, hogy meg tudjam őrizni azt életem utolsó napjáig!» és ekkor imádkozott szüleiért.

Láttam napokkal ezelőtt, amikor szive összeborzadt, mintha valami megszálta volna s fogva tartaná szívét, lelkét; és akkor nem tudott imádkozni. Egy napon ezután egy vidám napsugár szállta meg őt s belopta lelkébe, szívébe a szeretetet, mely mindent elsímit s nyugalmat ad. S ettől a naptól kezdve hite visszatért; tudott újra szívből, lélekből imádkozni... *Ilyen imádságot el kell vinni Istenhez.*

A haldoklók imádságát is elvittem mindig Istenhez.

Ha azonban valaki életúntan a halálért imádkozott, annak az imádságát itt hagytam — a földön.

A fenyőerdőben páfrányok és erdei virágok között láttam fához támaszkodva egy férfit; fájdalommas kifejezés ült az arcán s szomorú tekintettel nézett a faágak között bujkáló napsugarakra. Egyik kezével a bokrokhoz támaszkodva, úgy állt ott gondolataiba mélyedve.

Én láttam gondolatait, láttam fájdalomtól vérző szivét s olvastam azt a gondolatot is, melylyel most foglalkozott:

— Ez a halál megváltás lesz ettől a nyomorult, küzdésteljes élettől.

Minden napsugár egy kis tündért rejt magában s a napsugarak néha-néha megszólaltatják őket, hogy beszéljenek az emberszivekkel.

— Beszélj hát, én tündérem, ennek az embernek a szivével. Bátorság, bátorság, légy erős!

És a kis tündér megsimogatta homlokát, arcát s addig tánczolt körülötte, amíg fájó szive meg nem értette a napsugár égi beszédét s egy rövidke imát nem mondott a jó Istenhez.

A nap lassan alámerült a hegyek mögé s a férfi megkönnyebbülten indult hazafelé . . . Én pedig szívből jövő imádságát elvittem a jó Istenhez!

A harmadik ima az atya halálos ágyáról szállott el, akit felesége s gyermekei könnyezve vettek körül. Ereje végső megfeszítésével szólott gyermekeihez:

— Legyetek egyetértők, tartsatok össze, szeressétek egymást, tiszteljétek édes anyátokat, imádjátok Istent! — akkor visszahanyatlott párnáiras meghalt...

Ezt az imát ott hagytam a gyermekeinél, a jó öreg nekik mondotta ezt.

XV.

— Ah! ma kedves napom volt, — kaczagta a napsugár — ma husvét ünnepe van a földön.

Olyan csinos, formás volt a kicsike! Szép új ruhácska, meg új czipő volt rajta s úgy állott a kapuban, mintha mondta volna:

— Nézzetek, csodáljatok engem.

Odaállt a házikutya elé:

— No, öreg Neró, nézd, milyen szép ruha van rajtam... úgy-e... nem ismersz talán?

És Neró végignyujtózkodott a földön s farkát csóválta:

— Persze, hogy szép vagy — s mivelhogy ezt szavakkal nem tudta elmondani, elkezdett hangoosan ugatni...

Hófehér kötényében tarka piros tojást rejtegetett

s örömeiben tánczolgatva, lábacskaít pajkosan az utca sarába mártogatta.

Ugyanazon időben fényes sugaraim a szomszéd udvarába is ellátogattak; a szomszéd kis leányon nem volt új ruhácska, meg nem is szerette az utca durva életét; jobb szerette a magány csendjét. Árva volt; de a szive jó volt... szeretettel tekintett föl az én aranyos sugaraimra és sóhajtva mondá:

— Úgy mondják, hogy szüleim ott fönnek vannak és én egyedül vagyok itt.

— Isten a te Atyád — suttozta az én tündérem — s a föld a te anyád... így hát te nem vagy egyedül, nem vagy elhagyatva.

A szegény gyermek megértette a tündér szavait s szeretettel ismétlé:

— Isten az én Atyám s a föld édes anyám! — és ekkor nem érezte, hogy mezítláb, hogy foltos ruhában áll itt s azt sem érezte, hogy egyedül, elhagyatva van.

Az évek multak s ő erősödött s ügyes művésznő lett belőle; a jó Isten megsegítette.

És vajjon mi történt azzal a másik kedves leánnyal? A jó Isten jó módot adott annak is; gazdag czukrásznő lett belőle, akinél azután az a híres művésznő süteményt vásárolt.

Igy van az az életben gyakran; sokszor, aki

gazdagon kezd, szegénységre jut s aki szegényen kezd, gyakran gazdagon végzi.

XVI.

Ez a napsugár komolyan s értelmesen beszélt. Azt hiszik az emberek, hogy csak nekik vannak gondolataik; de azt nem látják, hogy mennyi láthatatlan lény veszi őket körül, akik az ő gondolatait is olvasni tudják.

Sokan azt hiszik, hogy az ő gondolatuk elvész a néma napsugárban és titok marad örökké. A napsugarak tündérei pedig, melyek az emberek körül röpködnek, elolvassák s megértik s így azok a titkolt gondolatai egyszer mégis napvilágot látnak.

Néha szomorú, borzalmas; máskor örömteljes az emberek gondolatait ismerni. Olvasni is lehet a gondolatot, de látni is lehet az emberek gondolatait. Milyen furcsa látni, hogy az emberek fejében hogy kergetik egymást a nemes, majd a gonosz gondolatok.

Láttam egyszer egy embert, aki gonosz tervekkel foglalkozott; oh de zavaros gondolatai voltak s mily nyugtalan volt szive, lelke!...

És gonosz tervét a legapróbb részletekig meggondolta s nekem ezt a gonosz tervet látnom kellett; oh hogy reszkettek haragjukban sugaraim.

És mikor gonosz szándékát végre akarta hajtani, abban a pillanatban a mennyezet reá szakadt és a gonosz gondolatokkal és tervekkel tele feje ott hevert a padlón összezúzva.

S mikor lelke vonagló testéből kiszállt, hogy Istenhez térjen, sötét gondolatait látta a napsugarakban visszatükrözve.

Vastag betűkkel világítottak azok feléje s ő hatásokra összeborzadt. Igen, az emberek gondolatai nemcsak agyukban nyomódnak le, de meglátszanak azok s olvashatók a fényes napsugarakban is... ezt a keserű tapasztalatot látni s érezni kellett neki is.

Láttam egy másik embert is, akinek gondolatai a szeretet, könyörületességen s a jótékonyságon nemesedtek meg, minden szava szeretet volt... És őt is hirtelenül lepte meg a halál s ekkor kiszálló lelke látta s olvasta a napsugárban tündökölve minden nemes cselekedetét és gondolatát. *Egy szép angyal meg azt sugta neki: a jó gondolat nemesít s az akarat fél tett.* A jó lélek boldog és megelégedett lett.

Emberek! ne nézzetek tétlenül a napsugarakra, mert igazán a ti gondolataitok oda belevésődnek s halálotok után gondolataitok, a jó vagy rossz cselekedeteitek köszöntenek benneteket.

XVII.

Ősszel történt. A föld tarkavirágos gúnyáját levetette s a lombok zöld, piros, sárga színt öltöttek; a nap már korábban lenyugodott s mi csak rövid ideig ragyoghattuk be a földet.

Itt van a vadászat ideje, halál vár a nemes vadra. Űzik, hajtják őket gyalogpuskások, lovas-vadászok. Különös kép is az a vadászat a hegyekben, völgyekben.

Egy ily vadhajtást láttam és kísértem ma én is végig, amint tüzes paripákon hajtották a ravasz rókát. De mi történt itt váratlanul?!... A legjobb lovas lebukott paripájáról s halva terült el a réten. És én láttam ezt!... én is elkísértem a halottat vivő menetet a kastélyig, láttam, amint ágyba fektették s édes jó anyja kezeit tördelve s keservesen sírva állt ifjú halottja mellett. S azután ragyogó fényemmel betekintettem egy kis szobácskába is nővéréhez. Ő látta a merész vadászt reggel kilovagolni s egy dértől csípett rózsabimbót is kapott tőle. A rózsabimbó ott pihent keblén; oh de sokszor, sokszor megcsókolta szirmait. Szegény gyermek! én tudom, hogy mily halovány, hidegen fekszik halottas ágyán; láttam lehullani lováról s fölfogtam utolsó sóhaját.

Szegény gyermek! csókold csak azt a rózsát!...

XVIII.

Néhány napja már, hogy napsugaraimmal egy padlásszobácska rozmaringbokrárt melengetem. Egy fiatal leányka tette ki minden reggel az ablakba, miután minden este szorgalmasan megöntöztette. A padlásszobácskában minden tiszta és rendes — de szegényes volt. A leányka ott volt mindig az ablak mellett s csipkemunkán dolgozott, sürgős munkája mellett sohasem ért reá a napsugarakkal foglalkozni. Mellette vak édes anyja ült harisnyát kötöztetve. Gyakran beszélgettek a távol tengeren járó matróztestvérről, akiért oly sok sóhajt s imát bocsátottak Istenhez.

A tél nagyon hideg volt... amilyen Hollandiában szokott lenni; a szegény vak asszony didergett s a leányka ujjai is megmerevedtek a fűtetlen szobácskában s a szegény rozmaring-bokor is erősen vágyakozott már a tavasz után. Kint szárazon is, a tengeren is dühöngött a vihar s már néhány nap óta nem tudtam keresztültörni a ködön, a vastag hófelhőkön, melyek Hollandia fölött lebegtek.

Mikor végre a nap áttörte a felhőket s én a padlásszobácskába ellátogattam, a rozmaring megfagyva, szomorúan állt az ablakon. A merev jégvirágok nem akarták megengedni, hogy a szobács-

kába betekintsek; de én mégis keresztültörtem, meleg leheletemmel elolvasztva a jégvirágokat.

Ah!... a szegény leány ott feküdt lázasan az ágyában s köhögött, mellette ült vak édes anyja. Nagyon hideg volt a szobácskában és még szomorítóbb volt az, hogy ma adták ki utolsó garasukat... és holnap...

— Igen, holnap — sóhajtott a vak asszony — nincs kenyerünk!

És a szegény leány föl akart kelni, hogy dolgozzék, de erőtllenül visszahanyatlott ágyára.

— Majd holnap — gondolta — talán már nem is élek; szegény anyám, mi lesz akkor veled?!

És a gondolat erőt adott neki; nem szabad meghalnia; nem szabad egyedül hagyni édes anyját. Ott ültek egymás mellett, a beteg leány s vak édes anyja s nem zugolódtak; a fájdalom a kétségbeesésben megnyugvást ad az embernek.

Kopogtak. A leány szívében fájdalmas érzés támadt: Oh, ez a háziúr, aki most kitesz bennünket az utcára.

— Szabad! — mondá bágyadtan. A levélhordó volt.

— Egy levél Amerikából — mond a levélhordó s elment.

Örömsugár villant át a leány és anya szívéen; a testvértől, a fiutól — mondák mind a ketten.

— Meg vagyunk mentve — mond a leány a meghatottságtól s örömtől reszketve. — Most már van fánk és kenyérünk is. Ő küld pénzt.

Az anya ránczos kezei imára kulcsolódtak:

— Atyám, áldd meg gyermekemet! — s könnyek peregtek arcán alá.

Az anya áldását, a testvér köszönetét eljuttattam a jó testvérért Isten zsámolyához. — Ő mindkettőt megmentette.

XIX.

Ma két férfit figyeltem meg; az egyik tudós volt s ép ott ült vegyészasztala mellett; egy szétdarabolt rovarot vizsgált nagyító üvegével. A polczon zárt üvegedények állottak mindenféle állatokkal telve, odébb ember- s majomkoponyák s egyéb csontvázak, melyekből a tudós a halált magyarázta; minden további életet, másvilágot tagadott. Addig-addig magyarázgatta s bonczolgatta az állatvilágot, amíg a saját lelke létezéséről teljesen megfeledkezett. Irt könyveket az állatok továbbtenyészéséről. Tudós akart minden áron lenni. Tartott előadásokat az agy működéséről; az emberről, a majomról; a lélek halhatatlanságának képtelenségéről!

Igy terjesztette s szórta világgá az ünnevelt tudós a mérget. Megérkezett egyszer végre a tudós

utolsó órája, most azután majd tapasztalhatja, vajjon van-e a másvilágon élet?!

Ah, mily nehezen tudott megválni a földtől. S mikor lelke, amint az üdvözítő hit is mondja, megvált testétől s érezte, hogy csak a teste halt meg s hogy «ő», a lélek, él tovább is — összeborzadt. Szeretett volna visszatérni a földre, világgá kürtölni, hogy a túlvilágon is van élet, hogy hazugság az, amit könyveiben megírt.

Ugyanazon az időben egy költőhöz is benyitottam; ott ült íróasztala mellett s gondolatai a napsugár szárnyain születtek. Írt «az örök szeretetről», a «szeretet hűségéről». Költeményei meghódították az emberi szívet, mert szava, gondolata Istenről szólt, Istentől jött. És sokan, akik olvasták, megjavultak s így éltek.

Ennek az embernek is elérkezett utolsó órája. Az ő halála nem volt oly nehéz; lelke fölszállt Istenhez s legszebb költeménye sem közelítette meg a túlvilág fölségességét.

XX.

Ennek a napsugárnak a hangja összhangzóan s bájosan csengett!

Ma virágbimbókat csókolgattam s mind az én leheletem alatt nyílottak ki. A rózsá, liliom, mind-

mind harmattal csillogva tekintettek az égre a nap felé, ezek a könyek voltak gyermekségük utolsó csöppjei.

Én fölcsókoltam s fölszárítottam e harmatcsöppeket, úgy hogy a nyugvó nap csak kinyílt virágokat, fölpattant szirmokat talált már. A rózsá is, meg a lilium is álmodozóan várták az estét.

A kis leányok is hasonlatosak a bimbóhoz.

— Én ma láttam egyet — mondá egy fényes napsugár — fehér volt és gyöngéd, mint egy igazi rózsabimbó. Ott sétált a virágok között s az ő szempilláin is rezgett harmat; ezt a harmatot is fölcsókoltam. A jóságos Isten kegyelméből ő is igazán szép rózsává, nagygyá fejlődik.

XXI.

Vidáman szólt a napsugár: ti csak mindig emberekről, temetésekről, lakadalmakról meséltek; én egyszer egy kis kutya történetét akarom elmondani. Látjátok, a kutyák az emberek legjobb barátai és kísérői s ha ilyen kis kutyácska élettörténetét le tudná írni, sokszor nagyon érdekes dolgokat olvashatnátok abból.

Én ma egy tarka kutyácskának az orra hegyére üttöttem. Ott ült figyelmesen a hajó földézetén, közel a kormány rúdjához. A hajó a kikötőben hor-

gonyzott s a tarka kutyácska figyelmesen ügyelt a munkásokra, akik az árút hordták ki a hajóról.

Átélt évei emlékeivel foglalkozott; innen-onnan hat éve volt már a hajón s bizony, sokat átélt ő már. Tisztán emlékezett születéshelyére, az istállóra, az ő szeretetreméltó édes anyjára s kedves testvéreire. Kezdetben semmit se látott a nagy világból, mert vakon született, de hallotta az embereket beszélni. Hallotta, amint mondták: «Ezt a vízbe dobjuk, mert tarka». Ah! ez épen ő volt. És ő nagyon megijedt, mert szerette az édes anyja meleg tejét s egy csöppet sem vágyakozott a hideg víz után; épen azért keservesen nyafogott, amikor durva kezekkel megmarkolták s még élesebben visított, mikor az ajtón át eltávoztak vele. És ekkor egy asszonynyal találkozott a kocsis.

— Hová viszed ezt a kutyát? — kérde őt.

— Vízbe akarom fojtani — felelt a kocsis.

— Ah! szegény állat, add nekem, én fölnevelem majd.

Így jutott a tarka kutya a jó asszonyhoz. Haza vitte őt magával oda a tenger partjára, ahol lakott, matróz férje, meg hat gyereke öröme. *Fidelió* lett a neve, mert nagyon hűséges volt. Megfojtá a patkányokat, egereket; megugatta az embereket s nagyon mérges volt, ha idegen közeledett a házuk felé. E jó tulajdonságánál fogva megszerették őt a

matrózok s elvitték magukkal a hajóra. Volt már Chinában, Indiában s ép most érkezett meg New-Yorkból. A hosszú utazásokon urának valóságos vigasztalója volt; ha rátekintett Fidelióra, eszébe jutott otthona, felesége, gyermekei. Ha felesége nevét említette, a kutya hegyezte füleit, fürgén tekintett jobbról-balra, mintha mondani akarta volna: tudom, kiről szólsz. Ma tudta Fidelió, hogy hazája kikötőjében van, hogy nemsokára jön gazdája felesége, gyermekei. Azért tekintget figyelmesen szerteszét s csóválja farkát s örült, hogy az árúkat kirakják.

XXII.

Hogy fényes sugaram napfölkeltkor az ég ívén megindult, vidám gyermeksereget láttam a réten madárfészket keresve a frissen kaszált fűben.

— Itt van egy fészek! — kiált szívrepesve egy szőke gyermek — ez az enyém lesz. De a kis madárfióka csak pelyhes volt és sárga nagy csőrét mindegyre tátogatta.

— Te szegény madárka, én majd fölnevellek téged s mily jó lesz, ha te majd a vállamra repülsz. Igen, én majd anyád leszek, gondozlak.

Így jutott a pelyhes madárfióka a kis leány szobájába; ott aztán betették vattafészekbe, kis kendővel betakargatták. Enni is kapott frissen

főtt tojássárgáját, finom czukorkákat, zsemlemorzsát.

De egyszer vége lett a mulatságnak; itt volt a tanulás órája, a kis leánynak ott kellett madárcáját hagyni. Oh, de ma milyen nehéz szívvel ment tanulni. A leckét nem tudta, a szabályok nem jutottak eszébe, föladata tele hibával és semmit, de semmit sem tudott.

És a tanító néni el akarta venni madárcáját, mert semmit se tudott s hogy oly szórakozott volt.

S a kis leány sírt s igézte, hogy holnap mindent tud, csak hagyják meg édes kis madárcáját.

Mikor az órának vége volt, legelőször is madárcájához sietett. De mi történt vele?! A kedves kis állat élettelenül feküdt a hátán, a teste jéghideg volt. Megdőglött. A kis leány ült és zokogott:

— Istenem! meghalt az én kis madárcám, talán éhen veszett.

— Dehogyan veszett éhen, gyermekem — mondá az anya — nézd, hogy telve a bögye, inkább a sok evéstől pusztult el.

A kis madárcát azután festvérkéjével együtt eltemették, most ott fekszik az anyaföldben. És mikor a nap lemenőben volt, egy piros rózsát tűztek még a madárka sírjára, azután mindaketten sírtak. Hogyne, mikor oly szép dolgokat terveztek s most ezeknek a terveknek vége, vége.

Kint pedig a kis pacsirta édes anyja sipogta, hívta fiát, de hiába hívta, kereste, a fészek üres maradt.

XXIII.

Mint a csengő hangja, úgy csengett a napsugár.

Beszélek egyet s mást a természet haldoklásáról. Láttam egy nyúlánk, fehér liliomot, amint szép fejét lehorgasztotta a forró napsugárban. Napok óta nem ivott már harmatot. A föld is száraz volt, por fődött mindent s nem váltja föl egy csepp szellő sem a folytonos hőséget.

A fehér liliom színét veszté, sárgulni kezdett; levelei álmosan lógtak alá s úgy vágyakozott egy kis szellő, egy kevés harmat után. Száraz, fojtó széllel közeledett az éjjel, meleg szél vitte föl az utcza porát s szórta a liliom tikkadt kelyhébe. A hajnal sem adott harmatot s fonnyadtan várta az újra meleget hozó másnapot; szinte félholtra tikkadt már s virágglelke vágyakozott a tündérek közé.

Végre, sokára megjött a zivatar. A levegő lehült s az eső fölfrissítette a földet; a növények fölüdültek, csak a liliom hajlott élettelenül alá! Levelei lehullottak s nemsokára virágglelke is elszállott kelyhéből. Későn jött a szellő, későn az eső a liliomra. Már nem tudták életre ébreszteni, ott him-

bálódzott holtan sárga, zörgő leveleivel együtt; fáradt lelke elszállott a tündérek országába.

Kemény hideg tél van odakünn, a faágon egy kis madár gubaszt. Csupa hó minden, nem látni egy tenyérnyi földet sem, sem egy maroknyi füvet. A kis madár szárnyai alá dugta fejcskékjét s reszketett a fagyos hidegben. Emlékezete az elmúlt nyarat járta be s gondolatban látta, mint repültek társai az őszön a nagy tón át s csak még jobban fájt a szivecskéje, amikor beteg párjára gondolt, akit nem akart egyedül itt hagyni és szegényke minden gondoskodás mellett mégis elpusztult, megfagyott; az iskolás fiúk szedték föl holtan.

És az elhagyatott madárka csipegett fájdalmasan:

— Oh, fázom, a napsugárra vágyom s éhezem! csak egy parányi kenyérmorzsát adjatok, ti jó emberek.

Erejét megfeszítve repült a közeli ház ablakába s fagyos csőrével kopogott, kogott. De hiába! oh, be keserű élet. Piczi szivecskéje még egyszer földobog s azután élettelenül hull alá ő is az ablakból a fagyos hóra.

Egy kék szemű kis leány részvéttel emelte föl; talán csak tetszhalott? Oh, nem! már késő, már nincs tagjaiban élet.

Megölte a hideg, meg az éhség. Dalát most más odafönn hallatja, ahol örök tavasz nyílik.

Láttam egy leányt is, akit a vágy emésztett halokló édes anyja mellett. Oh, csak egyetlenegy szavát hallhatnám, egy pillantását láthatnám s egy utolsó csókot kaphatnék tőle! De néma maradt minden; halott, néma.

Egy vigasztaló szó sem hallatszott ajkáról, egy bucsútekintet sem szállt feléje a lezáruló szempillák alól.

Oh, ez fájdalmasabb, mint a forró, száraz napsugár, mint a fagyos hó, mint a hervasztó por a liliom kelyhében, mint a madárka halála! Mondjátok, napsugarak, meddig tart ez a kínos vágy? meddig vándorlok kétségbeesve ezen a földön? Az én számomra nem létezik tündérország? az álmok királya nem vesz magához! Oh, mily nehéz az én szegény szívem!

A fényes napsugár hallva a fájdalmas sóhajokat, fölszállott Istenhez. Vajjon jókor érkezett-e vissza s hoz-e vigaszt onnan felülről a kis leány vágyaira?

... A magas Alpokról jövök, ott szórtam fényem a vakító havasokra. Sugaraim megvilágították a széles jégmezőket, hol zergék tanyáznak, ahol már nincs fa, csak bokor s bozót. Ott fönny, a jégsziklák hasadékában, ahol még nem járt senki, csak a napsugár, elrejtőzve él a havasok legszebb dísze, a *gyopár*.

Egyszer merész vadász járt erre, halálmegvetéssel kapaszkodott egyik szikláról a másikra zergék után; e nyaktörő útjában tekintete arra a szikla-hasadékra esett, épen oda, arra a szép gyopárra. Eszébe jutott édes anyjának kívánsága: egy gyopárt szeretnék, hozz egyszer magaddal.

Megindult hát a veszedelmes úton, a fénylő jég-sziklákon gyopár után. Tudta, hogy életével játszik s hogy egy véletlen lépéssel a mélységbe zuhanhat, de azt az utat «ő» érte teszi, azt a virágot «neki» viszi.

Ott volt már a gyopár mellett, csak kinyújtani kellett karját utána és most megtörik lába alatt a jég, egyensúlyt veszve zuhan alá.

Alább a sziklafalon a véletlen — egy kiálló gyökér — megakasztotta estében, ebbe kapaszkodott. És amint így függ ég és föld között, érezte, mint hagyja el ereje, szédül s emlékezete zavarodik. És lelki, testi elgyengülésének utolsó reményében összeszedi minden erejét s a gyökereiben már-már oldozkodó bokorról fölveti magát az odébb kiálló sziklafokra és meg van mentve.

A letépett gyopárt elrejtí keblében szive fölé; most megkezdődik a lefelé mászás nehéz, veszedelmes munkája.

Lám, az «ő» kívánsága, az az egy gyopár, majdnem életébe került.

XXIV.

Láttam egy ifjút, amint édes anyját támogatta, amint oltalmazta őt; vezette lépésről-lépésre s örködött utolsó perczig élete fölött.

Ismertem egy elhagyatott kis leánykát, senkisem értette meg őt, gondolatait elzárva tartotta szőke fejecskéjében és az ész sokszor nyomta, bántotta szivét.

Sokat gondolt édes anyjára, sokszor előtte volt halovány képe, amint a sárga világú gyertyák koporsójában megvilágították s most azt mondják, az égben van. Olyan nehezen sóhajt szegényke s két könnycsepp gördült alá arczán. Összetette kezecskéjét s imádkozott édes anyjáért. Édes anyja lelke pedig ott volt mellette, homlokon csókolta.

A kis leányból nagy leány lett s amikor az életben társnői mellett ott állt a gondolkodó, szerető édes anya, ő támasz nélkül állt s ilyenkor meghalt édes anyjára gondolt. És valahányszor este hazatért fáradtan, letérdelt s imádkozott édes anyjáért.

Édes anyja lelke pedig ott volt mellette reggel, este, mindig és térdeplő gyermeke ezt érezte és sohasem mondotta, hogy ő elhagyatott.

XXV.

Volt egyszer egy nagyon ifjú, még csak tizenkét éves ember és már kezemunkájával kellett kenyerét keresnie. Amint egyszer műhelyében szorgalmasan dolgozott, egy napsugár világította meg homlokát. Szemei megnyíltak s előtte egy új, pompás világ bontakozott ki. Hallotta a tündérek beszédjét. Igen, munkájában túlvilági hangok hallatszottak csengeni fülében s szívében édes melegség áradott szét. Engedelmeskedett az ifjú a szózatnak s ekkor előtte tündérek, nimfák világa tárult föl. Engedelmeskedett s ígérte, hogy mindent leír, amit hall, lát és ebből az ifjúból nagy ember lett, aki a dán népnek dicsőséget, hírt szerzett.

És a sápadt hold elbeszélte nekem, még jóval napfölkelte előtt, hogy az az ifjú ember nappal támadt gondolatait éjjel mind leírta.

Én megfigyeltem őt, mikor iratait a legelső kiadóhoz elvitte, de az nagyon röviden bánt el vele. Végre mégis akadt egy nemes, jó ember, aki elolvasván az iratcsomót, azt kérdezte a fiútól:

— És ezt te, mind te írtad? Te kis fiú?

És a fiú büszkén mondta:

— Igen.

Így láttak az ő iratai napvilágot és az első kötetet

követte a többi; csupa szép mese, költemény, elbeszélés s ezek eseményeit mind-mind a napsugaras tündérvilágból vette. És az ifjú az ő beszédüket eltanulta s kincseket gyűjtött belőle. Az ifjú nevét pedig ismeretessé tették nemcsak a kedves Dániában, hanem széjjel az egész világban, mindenütt, hol jó gyermekek vannak.

Andersen Keresztély volt az ifjú.

XXVI.

— Kezdetről fogva világítok én és világítok még ma is — mond a napsugár. — Világítottam a földet már akkor, amidőn a mindenségben megszületett; én keltettem föl benne az életcsirát, én szárítottam rajta a vizeket s mocsarakat s adtam életet növénynek, fának egyaránt. Én világítottam meg a földi paradicsomot, a pompás Indiát, hallottam és láttam Budhát, voltam az indusok templomában. Voltam Egyiptomban, láttam a piramisokat, amint századokon át építették. Voltam a görög templomokban s jósdákban s csókoltam a bölcsét mondó jósnő homlokát. Láttam a római légiókat csatára szállni.

Világítottam azon a nagy napon, mikor a világ Megváltója kereszthalált szenvedett s a nap elsötétült, a föld megreszketett; még most is fülemben cseng az ő utolsó szava: «Beteljesedett».

Besugároztam a csatamezőket, a martirok halálát, a keresztes hadak útját, a nagy és kicsiny embereket s a nemes s nyomorult asszonyokat.

Mindig ugyanabból a napból világítok. A világot ma is olyannak találom, mint akkor kezdetben.

A régi bűnök, erények, küzdések ma is azok, mik voltak régen.

A nappal ma ép oly hosszú, minő évezredekkel ezelőtt volt; ma ép úgy járok minden felé, mint akkor s ez mindig így is marad.

Mit meséljek hát tinéktek? Az örök egyenlőségről?

Lássátok, kezdettől fogva tiszteltek nagy szellemeket; az indus Brahmának, az egyiptomi Osirisnek hívta; mások ismét más formában, bálványokban adtak neki kifejezést s értük küzdöttek, értük haltak.

A napsugár elhallgatott. Csend, nyugalom volt körülötte; egy kis angyal azt sugta a fülembe, hogy az a napsugár az örök szeretet sugara, mely az emberi szívnek vigasztalást ad.

Legyen érte áldott a nagy Isten szent neve!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár